

EKONOMICZNE I SPOŁECZNE SKUTKI INTEGRACJI POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ DLA ROLNICTWA I OBSZARÓW WIEJSKICH

W dniach 20-21 października 2005 r. odbyła się w Siedlcach Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt: „Ekonomiczne i społeczne skutki integracji Polski z Unią Europejską dla rolnictwa i obszarów wiejskich”, zorganizowana przez Zakład Agrobiznesu Akademii Podlaskiej w Siedlcach. Przygotowano 57 referatów, które zostały opublikowane w 2 opracowaniach, wydanych w formie monografii. Reprezentowane były następujące krajowe i zagraniczne ośrodki naukowe: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Rolniczy w Kownie, Uniwersytet Brzeski, AE Poznań, SGGW, AR Kraków, AR Szczecin, AR Wrocław, AR Poznań, Politechnika Białostocka, Instytut Ekonomii Rolniczej w Mińsku oraz Akademia Podlaska w Siedlcach. Spoza ośrodków akademickich referaty przygotowali: deputowany do Parlamentu Europejskiego oraz przedstawiciel Ministerstwa Gospodarki i Pracy.

Integracja Polski z krajami „starej Unii” w zakresie rolnictwa to jeden z kluczowych obszarów działań mających minimalizować różnice w poziomie rozwoju gospodarczego różnych regionów Europy. Ze wszystkich nowo przyjętych państw członkowskich problem ten szczególnie wyraźnie występuje w Polsce. Wiele czynników i zaszczości historycznych ukształtowało trudną sytuację polskiego rolnictwa. Dlatego dużego znaczenia nabierają różne formy pomocy rzeczowej, doradczej i finansowej dla gospodarstw rolniczych.

Celem konferencji była próba prezentacji dotychczasowego dorobku nauki i praktyki rolniczej w zakresie wykorzystania środków finansowych z Unii Europejskiej przez gospodarstwa rolnicze oraz instytucje i organizacje prowadzące działalność na obszarach wiejskich w pierwszym roku członkostwa w UE.

W pierwszej grupie prezentowanych na konferencji zagadnień należy wymienić kwestie związane z szeroko rozumianymi przemianami instytucjonalnymi na obszarach wiejskich, które mają miejsce w okresie transformacji gospodarczej i integracji Polski z Unią Europejską.

Rozpoczynający obrady konferencji **M. Adamowicz** (SGGW Warszawa) stwierdził w swoim referacie, że rolnictwo staje się coraz bardziej zróżnicowane i wielofunkcyjne. Taki kierunek rozwoju w coraz większym stopniu kształtuje jego współczesny wzorzec oraz przyszły model polityki rozwoju wsi. Z kolei **A. Koźuch** (AR Kraków) omówił problemy budowy otoczenia instytucjonalnego polskiego rolnictwa w procesie jego modernizacji. Konkludując stwierdził, że przebiega ona w Polsce powoli i z dużymi oporami, natomiast pod koniec lat 90. można było zauważyć oznaki regresu w tej dziedzinie.

Prezentowane zostały również – co należy uznać za naturalne – źródła finansowania pomocy dla polskiego rolnictwa. Na szczególną uwagę zasługuje w tym zakresie referat **Z. Kuźmiuka** (deputowany do Parlamentu Europejskiego), który podsumowując swoje rozważania na temat budżetu Unii Europejskiej na lata 2007-2013¹ stwierdził, iż dotacje dla

¹ Referat na konferencję został przysłany w sierpniu 2005 r., a więc dużo wcześniej od ustaleń szczytu brukselskiego, dotyczących ostatecznego kształtu budżetu na lata 2007-2013, przyjętego 16-17 grudnia 2005 r.

Polski będą kilkakrotnie wyższe w stosunku do budżetu z lat 2004-2006. Za najważniejsze zadanie uznał konieczność lepszego przygotowania struktur rządowych, samorządowych oraz samych rolników do zagospodarowania znacznie wyższej od dotychczas uzyskanej pomocy finansowej. Zbliżoną problematykę poruszają w swoim referacie **A. Mickiewicz**, **P. Mickiewicz** i **J. Orylska** (AR Szczecin). Przedstawili obecny stopień wykorzystania funduszy unijnych oraz zinterpretowali wybrane strategie postępowania w realizacji programów pomocowych. W podsumowaniu zasygnalizowali potrzebę ujednoczenia przepisów prawnych oraz konieczność lepszego dostosowania ich do potrzeb rolników. Zwrócili również uwagę na dotychczasowy, niski stopień wykorzystania środków unijnych (np. 20% w sektorze „środowisko”).

Tematem części referatów były problemy makroekonomiczne w sferze agrobiznesu. Analizę obejmującą tendencje zmian w handlu artykułami rolno-spożywczymi zaprezentowali **A. Czyżewski** i **A. Henisz-Matuszczak** (AE Poznań). Z przedstawionych danych liczbowych wynika, że początkowy okres transformacji gospodarki polskiej był mało sprzyjający dla rozwoju handlu zagranicznego. Negatywne kierunki przebiegu zmian zaczęły się odwracać dopiero bezpośrednio przed akcesją do Unii Europejskiej, tj. w latach 2003-2004.

Problemy przepływów międzygałęziowych przedstawił w swoim opracowaniu **T. Kujaczyński** (AE Poznań). Reasumując końcowe wyniki prowadzonych badań stwierdził m. in., że następuje spadek udziału gospodarki żywnościowej w wytwarzaniu produktu globalnego gospodarki narodowej (w latach 1990-2000 wyniósł on ok. 22%). Znacząco wzrósł natomiast import produktów rolnych oraz rolno-spożywczych.

Ważna rola w organizacji i funkcjonowaniu polskiego rolnictwa przypada gminie. Dotyczy to zwłaszcza procesów transformacji w sferze politycznej, społecznej i ekonomicznej. **M. Podstawka** i **D. Parlińska** (SGGW Warszawa) analizując poziom i strukturę źródeł finansowania zadań samorządów gminnych w Polsce i we Francji stwierdzili, że pomimo zbliżonych przesłanek, w zarządzaniu finansami gminnymi w wielu punktach widoczne są istotne różnice. Np. w Polsce wydatki na oświatę kształtują się na poziomie ok. 50% całego budżetu, natomiast w gminach francuskich nie przekraczają na ogół 7%. Z kolei na wydatki inwestycyjne we Francji przeznaczają się ok. 35% budżetu, a w Polsce nie więcej niż 17%.

Problematyka gminna dominowała również w opracowaniu **A. P. Wiatraka** (Uniwersytet Warszawski). Z przedstawionych badań wynika, że mieszkańcy gmin nie stanowią grupy posiadającej istotny wpływ na zachodzące przemiany. Wejście Polski do Unii Europejskiej nie spowodowało także poprawy organizacji działalności gospodarczej w gminie, która przejawia się, zdaniem autora we wzroście aktywności, kreatywności i przedsiębiorczości jej mieszkańców.

Budowa społeczeństwa informacyjnego na obszarach wiejskich była tematem referatu **W. Zaremby** (AP Siedlce). Autorka zwróciła uwagę na niski stopień zainteresowania gmin tym zagadnieniem. Uznała, że pomocne w tym zakresie może być współdziałanie samorządów lokalnych oraz innych organizacji publicznych.

Integracja Polski z krajami „starej Unii” (tzw. „15”) to również nowe płaszczyzny konkurencji dla przedsiębiorstw funkcjonujących na obszarach wiejskich. Jej uwarunkowania były tematem opracowania, które przygotował w oparciu o prowadzone badania **K. Łęczycki** (AP Siedlce). Wynika z nich, że organizacja przedsiębiorstw i ich wyniki produkcyjno-ekonomiczne są w coraz mniejszym stopniu uzależnione od stopnia zaludnienia danego terenu.

G. Krzyminiewska (AE Poznań) zaprezentowała wyniki badań przeprowadzonych na 4 grupach rolników w rok po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Wskazują one na

niejednoznaczność odbioru przez rolników faktu akcesji Polski do UE – w dalszym ciągu istnieją wśród społeczności wiejskiej obawy dotyczące możliwości uzyskania korzyści finansowych z tytułu integracji z UE.

J. Ramanauskas i wsp. (Uniwersytet Rolniczy w Kownie – Litwa) zaprezentowali w swoim referacie modele tworzenia organizacji grup producentów (w oparciu o wyniki prowadzonych badań na Litwie). Pierwszy z nich zakłada łączenie się istniejących lokalnych spółdzielni w regionalne, które w dalszej perspektywie powinny połączyć się w ogólnokrajowe zrzeszenie. Natomiast istotą drugiego modelu jest wykorzystanie istniejących powiązań między producentami a hurtownikami i na tej bazie tworzenie organizacji producentów.

V. Vitunskiene i E. Serva (Uniwersytet Rolniczy w Kownie – Litwa) przedstawili zmiany w handlu artykułami mleczarskimi między Litwą a krajami „starej Unii”.

Z kolei **O. C. Jarosinskaja** (Instytut Ekonomii Rolniczej w Mińsku – Białoruś) zidentyfikowała w swoim referacie główne problemy branży chmielarskiej, perspektywy jej rozwoju oraz przedstawiła efektywność produkcji chmielu na Białorusi.

Problemy motywacji pracowników w litewskich przedsiębiorstwach, analiza wpływu wybranych czynników kształtujących turystykę na Litwie na przykładzie wybranej miejscowości, czynniki procesu samookreślenia zawodowego białoruskich uczniów stanowiły zagadnienia omawiane przez pozostałych zagranicznych uczestników konferencji –

J. Žukovskis, L. Marcinkeviciute (Uniwersytet Rolniczy w Kownie – Litwa), **A. Gargasas, J. Ramanauskiene** (Uniwersytet Rolniczy w Kownie – Litwa) oraz **M. S. Kowalewicz** (Uniwersytet Brzeski – Białoruś). Przedstawiona przez nich problematyka odbiegała od głównego nurtu referatów prezentowanych na konferencji, jednak ich „zagraniczne pochodzenie” wzbogaciło merytoryczną treść obrad. Jednocześnie ukazane zostały inne kierunki badań podejmowane w krajach ościennych.

Kazimierz Łęczycki